

8. Státní rozpočet

Hloubka deficitu státního rozpočtu se snížila již popáté v řadě. Absolutní výše schodku byla v roce 2014 čtvrtá nejnižší od roku 2003

Větší rozkolísanost příjmů i výdajů v průběhu roku vlivem toku nepřímých daní a také investičních výdajů

Menší schodek byl zajištěn nižším než rozpočtem očekávaným čerpáním sociálních dávek i úsporami u neinvestičních nákupů a vyšším inkasem DPH i korporátních daní

Inkaso DPH meziročně vzrostlo více než dvojnásobným tempem oproti růstu celkové spotřeby v ekonomice

U hlavních druhů spotřebních daní zůstal výběr za rozpočtovým očekáváním

Oživení ekonomiky se přetavilo do silného růstu inkasa korporátních daní, daně z příjmů fyzických osob (DPFO) ze závislé činnosti nenaplnily navzdory mírnému růstu rozpočtová očekávání

Celkové výdaje SR rostly meziročně nejvíce za posledních pět let, přesto zůstaly bezmála o 30 mld. pod rozpočtovým očekáváním

Výsledky hospodaření státu během roku 2014 ovlivnily vedle dlouhodobějších snah o fiskální konsolidaci zejména postupné ožívování ekonomiky a významně též rekordní čerpání z rozpočtu EU (v souvislosti s končícím programovacím obdobím). Hospodaření státu v roce 2014 skončilo (dle pokladního plnění) nejnižším schodkem (-77,8 mld. korun) od počátku hluboké hospodářské recese. Výše deficitu byla sice meziročně příznivější „jen“ o 3,5 mld. korun, avšak proti schválenému schodku na rok 2014 byla nižší bezmála o třetinu (v předchozím roce o pětinu). O meziročně mělčí deficit se zasloužil vývoj v první polovině roku, kdy stát hospodařil dokonce s mírným přebytkem. Větší rozkolísanost během roku způsobily nejen kumulace investičních výdajů na konci roku či nepravdivosti v čerpání prostředků z rozpočtu EU, ale i vysoké inkaso nepřímých daní na počátku roku¹. Schodek státního rozpočtu (SR) v poměru k nominálnímu HDP se v roce 2014 zlepšil na 1,8 % (z loňských 2,0 %). Významně příznivější výsledek se od roku 2000 objevil jen v roce 2008 (-0,5 %).

Meziročně příznivější výsledek deficitu státního rozpočtu se zasloužil předstih růstu příjmů (meziročně +3,8 %) nad výdaji (+3,3 %). Na nižším než plánovaném schodku se podílely zejména inkaso DPH (překročení rozpočtu o 11,5 mld. korun) a daně od korporací (+7,0 mld. korun), na výdajové straně pak úspora neinvestičních nákupů (vč. výdajů na státní dluh), nenaplněny zůstaly i očekávané výdaje na sociální dávky (-7,5 mld. korun).

K vyšším meziročním příjmům SR téměř polovinou přispěly váhově dominantní daňové příjmy (+18,8 mld. korun). Pozitivně působil i výběr pojistného na sociální zabezpečení (+10,6 mld. korun), jakož i příjmy mimo daňovou oblast (+12,6 mld. korun) podpořené intenzivním čerpáním z rozpočtu EU a též některými mimořádnými příjmy². Klíčovou položkou pro růst příjmů SR byla v roce 2014 DPH, jejíž celostátní výběr meziročně posílil o 4,7 %, čemuž vedle oživení ekonomiky přispěla i některá opatření v boji s daňovými úniky. Legislativními vlivy bylo naopak ovlivněno inkaso spotřebních daní³, které zejména v jejich důsledku zůstalo u všech hlavních položek za rozpočtovým očekáváním. SR získal ze spotřební daně z minerálních olejů meziročně o 4,5 % méně, u váhově nejvýznamnější daně z minerálních olejů inkaso posílilo o 4,7 % (tržby samotných prodejců PHM vzrostly nominálně o 2,1 %).

Zlepšená ekonomická situace firem zvedla celostátní výběr korporátních daní meziročně o desetinu (nejrychlejší růst od roku 2008). Naopak výběr daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti (+3,8 %) zaostal nejen za loňskou dynamikou (+5,3 %), ale i za rozpočtovým očekáváním. Do růstových temp inkasa se promítá dosud velmi umírněný růst mezd i zaměstnanosti a také navrácení základní slevy na dani pro pracující důchodce. Přesto se celostátní výběr daní od zaměstnanců za celý rok 2014 nacházel o sedminu nad úroveň vrcholu konjunktury (rok 2008), naopak u korporací byl o více než čtvrtinu nižší (vedle dopadů recese na zisky firem byl tlumen i opakovaným snižováním daňové sazby). O sedminu vyšší bylo v roce 2014 meziročně i inkaso z DPFO z kapitálových výnosů.

O meziroční růst celkových výdajů SR (+38,5 mld. korun) se ze tří čtvrtin zasloužily běžné výdaje (+2,7 %), soustavný pokles kapitálových výdajů se vlivem „finiše“ na sklonu roku 2014 po třech letech zastavil (+9,8 %). Čtyři pětiny investičních výdajů byly alokovány na společné programy ČR a EU. Na všech výdajích státu se v roce 2014 investice podílely 9,3 %, o pětinu pod úroveň let 2009-10, ale stále více než v období těsně před vstupem ČR do EU (7-8 %).

¹ U spotřební daně z tabákových výrobků souviselo vyšší inkaso (plánovaný celoroční příjem byl jen za leden naplněn z 35 %) s předzásobením obchodníků na konci roku 2013 z důvodu následného zvýšení sazeb tabákových výrobků od 1. ledna. U DPH lze vyšší výběr na počátku roku vysvětlit pozdržením vyplacení nadměrných odpočtů DPH (v rámci zahájení postupu k odstranění pochybností správcem daně u některých daňových subjektů), většina takto „pozdržených“ prostředků byla do konce roku 2014 vyplacena.

² Zejména mimořádný příjem v souvislosti s aukcí kmitočtů pro rychlé mobilní sítě LTE (+8,5 mld. korun).

³ U daně z tabákových výrobků efekt předzásobením (viz pozn. 1) během roku vyprchával a projevovaly se spíše dlouhodobější trendy ve spotřebě tabákových výrobků. Nebylo schváleno další plánované navýšení sazeb, se kterým se počítalo v návrhu státního rozpočtu 2014. Výběr daně z minerálních olejů negativně ovlivnilo opětovně zavedení tzv. „zelené nafty“ od 1.7.2014. U odvodů z „fotovoltaiky“ došlo snížení sazeb z 26 % na 10 % (resp. z 28 % na 11 %) při současném prodloužení odvodu pro zařízení uvedená do provozu v průběhu roku 2010

Zastavení dalšího prohlubování schodku důchodového účtu zejména vlivem lepšího výběru pojistného (ten v roce 2014 poprvé po sedmi letech naplnil rozpočtová očekávání)

Objemově nejvýznamnější výdaje na důchody (v souladu s rozpočtovým očekáváním) meziročně mírně rostly (+0,8 %). Při nižším tempu valorizace ovlivňoval výši výdajů na důchody především počet jejich příjemců, jenž téměř deset čtvrtletí v řadě fakticky stagnuje. Zlepšení na trhu práce se odrazilo v růstu výběru sociálního pojištění na důchody, jehož dynamika během roku 2014 nadále posilovala. Deficit salda důchodového účtu (jako rozdíl mezi příjmy a výdaji na důchody ze SR) se dle předběžných údajů snížil na 45 mld. korun a zaznamenal meziročně největší pozitivní posun (snížení deficitu o 5 mld. korun) od roku 2007.

Ostatní sociální dávky (bez důchodů) byly meziročně o 3,1 % vyšší

Výše všech sociálních dávek (bez důchodů) meziročně rostla (+3,1 %). Z významnějších položek poklesly pouze prostředky na podporu v nezaměstnanosti (-4 %), které na konci roku pobíral každý pátý registrovaný uchazeč. Na ostatních dávkách ale stát vydal více – zejména u dávek sociální péče (především pomoci v hmotné nouzi - za dva roky o téměř polovinu více), dávek nemocenského pojištění (+10 %), jakož i na objemově nejvýznamnější státní sociální podporu vč. pěstounské péče (+0,3 %), u níž rostly především příspěvky na bydlení (+19 %). Výdaje na všechny sociální dávky „ukrojily“ z rozpočtu 40,9 % (v roce 2013 o 0,8 pb. více).

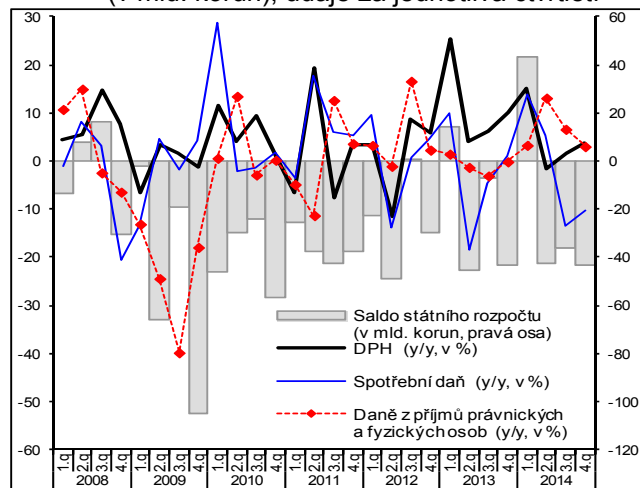
Od vstupu ČR do EU získala ČR doposud „v čistém“ 410 mld. korun, šestinu této částky v samotném roce 2014

Kladná čistá pozice ČR vůči rozpočtu EU dosáhla v roce 2014 výše 76 mld. korun a přiblížila se dosud rekordní úrovni roku 2013. Polovina příjmů pocházela z dlouhodobě nejvýznamnější skupiny - strukturálních fondů. Z pohledu příjmů ČR v minulých letech posiloval význam kohezních fondů na úkor prostředků na rozvoj venkova. Za roky 2004-2013 zaplatila ČR do rozpočtu EU 387 mld. korun a přijala z něj 798 mld. korun.

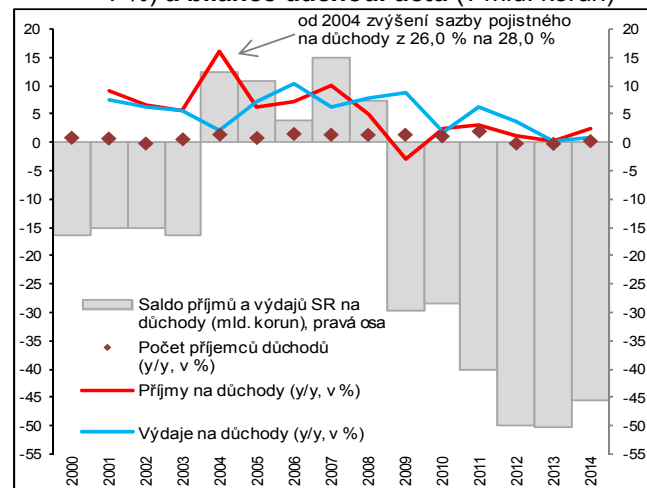
Vlivem snížení zahraniční zadluženosti se státní dluh v roce 2014 snížil, poprvé od roku 1995

Celkový státní dluh se během roku 2014 mírně snížil (o 19,6 mld. korun) na 1 663 mld. korun. Šlo o první snížení zadlužení od roku 1995. Plných 82 % státního dluhu připadalo na konci roku 2014 na vnitřní zadluženost (jejíž výše meziročně vzrostla o 5,9 %).

Graf č. 19 **Celostátní inkasa daňových příjmů (y/y, v %) a vývoj salda státního rozpočtu (v mld. korun), údaje za jednotlivá čtvrtletí**

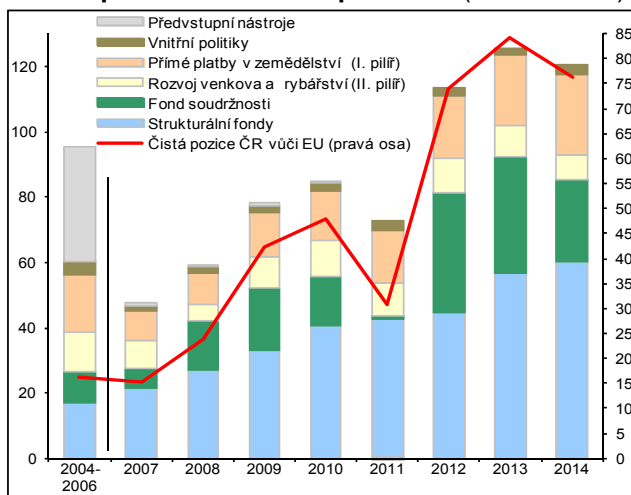

Graf č. 20 **Počet všech příjemců důchodů, příjmy a výdaje na důchody ze státního rozpočtu (y/y, v %) a bilance důchod. účtu (v mld. korun)**

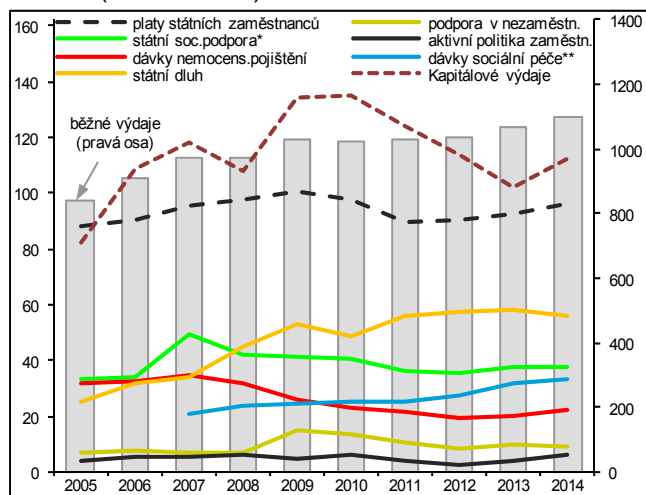

Zdroj: MF ČR, ČSSZ

Graf č. 21 **Skladba příjmů ČR z rozpočtu EU a čistá pozice ČR vůči rozpočtu EU (v mld. korun)**

Graf č. 22 **Vybrané výdaje státního rozpočtu (v mld. korun)**

*vč. dávek pěstounské péče

**dávkou pomoci v hmotné nouzi, dávkou osobám se zdravotním postižením, příspěvek na péči podle zákona o sociálních službách

Zdroj: MF ČR

